

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ

ಡಾ. ಅಶ್ವಿನಿ ನಾಯಕ್

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಕಾಲೇಜು, ಮಂಗಳೂರು.

Abstract:

ಸಾಹಿತ್ಯವು ಮನುಕುಲದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತು. ಸಮಾಜದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಸದಾ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕೃತಿಕಾರನ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವ, ಪ್ರತಿಭೆ, ಪರಂಪರೆ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅರಿವು ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಮೃದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಷ್ಟೇ ಮಹಿಳೆಯರ ಕೊಡುಗೆಯೂ ಇದೆ. ಹಲವಾರು ಕಷ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಸ್ತ್ರೀ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತಾನೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಮೇಲುಗೈ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಲು ಮಹಿಳಾ ಬರವಣಿಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ರೂಪಕ್ಕಿಂತ, ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಕನ್ನಡ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಬೆಸೆಯುವ ಎಳೆಯನ್ನು ಅರಸುತ್ತಾ, ಆಯಾ ಕಾಲದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗೂ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಇರುವ ಕೊಂಡಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಯತ್ನ ಈ ಲೇಖನದ್ದಾಗಿದೆ.

Keywords: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರ.

ಪೀಠಿಕೆ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವಾಗ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳು ಆಯಾ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಜೈನ, ವೀರಶೈವ ಹಾಗೂ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿ, ಗ್ರಹಿಸಿ, ಅರ್ಥೈಸುವುದು ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮವೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಮನದಾಳದ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾದುದರಿಂದ ವಿಭಾಗಿಸಿ ನೋಡುವುದು ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮವಲ್ಲ. ಆದರೂ ಭಿನ್ನ ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ವಿಭಿನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರದಿಂದ ಬಂದ ಕೃತಿಕಾರರ ಅನುಭವಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸಮೃದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ

ಮಹನೀಯರ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರವಾದುದು. ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಷ್ಟೇ ಮಹಿಳೆಯರ ಕೊಡುಗೆಯೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗಂಡಿಗಿರುವ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಮಹಿಳೆಯರು ತುಳಿತಕ್ಕೆ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಕಂಡಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ಇಂದಿನ ಕಾಲದ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ರೀತಿಗೂ ಬಹಳಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಾನ

ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಮಹಿಳೆಯ

ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದು ಅವಳ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗೂ ಏಳುಬೀಳುಗಳ ಸರಮಾಲೆಯೇ. ವೇದಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮುಕ್ತ ಅವಕಾಶಗಳಿದ್ದರೂ, ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಲಭ್ಯವಂಚಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ತಲೆತಲಾಂತರಗಳಿಂದ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜ ತನ್ನ ಆಲೋಚನೆ ಹಾಗೂ ಬೇಕು-ಬೇಡಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ 'ಯತ್ರನಾರ್ಯಸ್ತು ಪೂಜ್ಯಂತೆ ರಮಂತೇ ತತ್ರದೇವತಾಃ' ಎಂದು ದೈವೀ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ 'ನ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಂ ಅರ್ಹತಿ' ಎಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಹೀನಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪುರುಷ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದ ವೈಚಾರಿಕ ಬುನಾದಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಬಾಹ್ಯ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಮಹಿಳಾ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪುರುಷ ಕೇಂದ್ರಿತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ರೂಪರೇಷೆಗಳು ವಿವಿಧ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಗಂಡಿನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಮಹಾಭಾರತ, ರಾಮಾಯಣ ಹಾಗೂ ಪುರಾಣಗಳು ಕೇವಲ ಕಥೆಗಳಾಗಿರದೇ ಅಲ್ಲಿಯ ಘಟನೆಗಳು, ಪಾತ್ರಗಳು ಬದುಕಿಗೆ ಮಾದರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಬದುಕಿನ ನಿಯಂತ್ರಕಗಳಾಗಿವೆ. ಅಹಲ್ಯೆ, ಸಾವಿತ್ರಿ, ಸೀತೆ ಮುಂತಾದವರ ಶೀಲ, ಸಹನೆ, ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಗುಣಗಳು ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರತೀಕಗಳೆನಿಸಿ ಅಂದಿನಿಂದಲೂ ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜ ಅದನ್ನೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ, ಅಡುಗೆಮನೆಗೆ ಅವಳನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿ, ಭೋಗದೊಡವೆಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು, ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಕಾಲಘಟ್ಟ ಸಾಗಿದಂತೆ

ಸಮಾಜ ಬದಲಾದರೂ ಮಹಿಳೆಯ ಕುರಿತಾದ ವಿಚಾರಗಳು, ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷ ಅಸಮಾನತೆಯ ಕುರಿತಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಕಾರ್ಯೇಷು ದಾಸಿ ಕರುಣೇಷು ಮಂತ್ರಿ

ಭೋಜ್ಯೇಷು ಮಾತಾ ಶಯನೇಷು ರಂಭಾ

ರೂಪೇಷು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕ್ಷಮಯಾ ಧರಿತ್ರಿ

ಸತ್ಕರ್ಮಯುಕ್ತಾ ಕುಲಧರ್ಮಪತ್ನಿ

ಹೀಗೆ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವು ಶತಶತಮಾನದಿಂದಲೂ ಮಹಿಳೆಯ ಕಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ಆಕೆಯ ಬಗೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಆಕೆಯ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಅದು ಹೊಗಳಿಕೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಿಕೆಯೇ ಅಥವಾ ಹಿಡಿತದ ಸಾಧನವೋ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ಪುರಾಣಗಳೆಲ್ಲ ಪುರುಷ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಚನೆಯಾದವುಗಳು. ಮಹಿಳೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅವು ರಚನೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಹಿಳೆಗೆ ಬೇರೆ ಆಯ್ಕೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಮಾಜದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಶ್ರಮ ಹಾಗೂ ಕೊಡುಗೆಗಳು ಅಮೂಲ್ಯವಾದವುಗಳು. ಅಂತೆಯೇ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಕೂಡ ಜನಪದ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಯಿತು ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕುರಿತೋದದೆಯೇ ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣತಮತಿಗಳಿಂದ ರಚಿತಗೊಂಡ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜನಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಕಾಲಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋದ ಅನೇಕ ಅಗೋಚರ ಅಂಶಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಸಮೂಹವು ಕೃತಿ ರಚಿಸಿದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾತ್ರ

ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿದ್ದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳು ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ಜನಪದ ಮಹಿಳೆಯರು ತ್ರಿಪದಿಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಭಾವನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

**ಹಾಲುಂಡ ತವರಿಗೆ ಏನೆಂದು ಹರಸಲಿ
ಹೊಳೆದಂಡಿಲಿರುವ ಕರಕೀಯ ಕುಡಿಹಾಂಗ
ಹಬ್ಬಲಿ ಅವರ ರಸಬಳ್ಳಿ**

ಎಂದು ತನ್ನ ತವರು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತವರು ಮನೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಬಯಸುವ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳೊಬ್ಬಳ ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯತೆಯನ್ನು ಈ ಜನಪದ ಗೀತೆ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಮಗಳಾಗಿ, ಸಹೋದರಿಯಾಗಿ, ಮಡದಿಯಾಗಿ, ಸೊಸೆಯಾಗಿ, ತಾಯಿಯಾಗಿ ಹೀಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತವರುಮನೆ ಹಾಗೂ ಗಂಡನಮನೆ ಎರಡನ್ನೂ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಲ್ಲಿ ಅವಳ ಜಾಣ್ಮೆ ಮೆಚ್ಚತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಅನಕ್ಷರಸ್ಥಳಾಗಿದ್ದು, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಪದಗಳ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ರೀತಿ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

**ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟೊಕ್ಕಿಂತ ಮಣ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ
ಮಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆಂದು ಮರವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ
ಪುಣ್ಯವಂತರಿಗೆ ನೆರಳಾಗಿ**

ಈ ಗರತಿ ಹಾಡನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರು ಸರಳ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಜೀವನದ ರೂವಾರಿಗಳೆಂಬಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಜೀವನಾನುಭವವನ್ನು ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಅವರ ಭಾಷಾನ್ವೇಷಣತೆಯ ಆಳವನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬೀಸುವ ಹಾಡುಗಳು, ಗರತಿಯ ಹಾಡುಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಳು, ಜೋಗುಳದ ಹಾಡುಗಳು ಹೀಗೆ

ಜನಪದ ಮಹಿಳೆಯರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು, ಕಥನಕವನಗಳು ಕಾಲಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗಿವೆ. ಅಂದಿನ ಮಹಿಳೆ ಹಾಗೂ ಇಂದಿನ ಸ್ತ್ರೀಸಮುದಾಯಗಳ ನಡುವೆ ಭಿನ್ನ ಸಂವೇದನೆಗಳಿದ್ದರೂ ಆ ಕಾಲದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಅಂಶವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕಾವ್ಯಗಳು ಮಣ್ಣಿನ ಸೊಗಡನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಸ್ತ್ರೀ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಒಳಹೊರಗನ್ನು, ನೋವು-ನಂದೆಗಳನ್ನು, ತ್ಯಾಗದ ಅನುಭವವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಿತಕ್ಕಿಂತ ಸಮಷ್ಟಿಯ ಹಿತವೇ ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಸಮುದಾಯದ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ, ಕೆರೆ-ಕೋಟೆಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾದ ಮಹಿಳೆಯ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಲಾಯಿತು. ಅನ್ಯಾಯವಾದಾಗ ಅದನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತ ಬದುಕಿದ ಮಹಿಳೆಯರಿರುವಂತೆಯೇ, ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಡೆಗಳು ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದು ಅರಿವಾದಾಗ ಅದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಹಲವು ಸ್ತ್ರೀ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇಂತಹ ಸ್ತ್ರೀ ಮಾದರಿಗಳು ಸಮಾಜ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪರಂಪರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಬೆರೆತುಹೋಗಿರುವ ಲಿಂಗ ಪೂರ್ವಗ್ರಹವನ್ನು ಒಡೆದು ಹೊಸ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಂತಃಸತ್ವ ಹಾಗೂ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಅಗಾಧ ಜ್ಞಾನಭರಿತ ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೇ ಶಿಷ್ಟಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆ ಎಂಬುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಶಿಷ್ಟಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನ ಸುವರ್ಣಯುಗ. ಜೈನಧರ್ಮ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕಾಲಘಟ್ಟ. ಕನ್ನಡ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವಾಗ, ಜೈನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಗಮನಾರ್ಹ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದರು ಎಂಬುದಾಗಿ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ

ಆಧಾರಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಮುಬ್ಬಿಯ ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು. ಚಾಗ-ಭೋಗಗಳನ್ನು ಮೌಲ್ಯಗಳಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಮುಬ್ಬಿಯು ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆಗಾಗಿ ದಾನಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಸಾವಿರದೈನೂರು ಜಿನ ಪ್ರತಿಮೆ ಹಾಗೂ ಜೈನ ಬಸದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದಳು. ಕವಿ ರನ್ನನಿಂದ ಅಜಿತಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆಸಿದಳು. ಪೊನ್ನನ ಶಾಂತಿಪುರಾಣದ ಸಹಸ್ರ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ದಾನಮಾಡುವ ಮೂಲಕ 'ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಳು.

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಂತೆ ಮಹಿಳೆಯರೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರ ಕಡಿಮೆಯಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಇವೆ. ಸುಮಾರು 1100 ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಳೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿರುವ ಕಂತಿ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಕವಯಿತ್ರಿ. ಈಕೆ 'ಕಂತಿ ಹಂಪನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು' ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾಳೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. 'ಕಂತಿ' ಎಂಬ ಪದವು ಅಂಕಿತನಾಮದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಇಟ್ಟ ಹೆಸರೇ? ಅಥವಾ ಬಿರುದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದೇ? ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಕಂತಿ ಎಂದರೆ 'ಜೈನ ಸನ್ಯಾಸಿನಿ' ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಜೈನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವಳಾದ್ದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಕರೆದಿರಬಹುದು. ಪುರುಷ ನಿರ್ಮಿತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಇದ್ದರೂ, ಅವಳ ಆಸಕ್ತಿ, ಅನುಭವ, ಅಸ್ತಿತ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಯಾವುದೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಹಿಳೆ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದು ಪುರುಷ ಬಯಸಿದ್ದನೋ ಅವಳು ಹಾಗಿದ್ದಳು ಅಷ್ಟೇ.

ನಡುಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಾನ

ಕನ್ನಡ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆರಂಭದ ಕುರುಹುಗಳನ್ನು ವಚನ ಚಳವಳಿಯ ಮೂಲಕ

ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಾಲ. ಮಹಿಳೆಯರು ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗುವಂತೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಕಾಲ. ಪುರುಷ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪಡೆದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದುದು. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸ್ತ್ರೀ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಧ್ವನಿಯೆತ್ತುವ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿತ್ತು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಜಾತಿ ಭೇದವನ್ನು ತೊರೆದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೊದಲ ಬಂಡಾಯ ಲೇಖಕಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇಚ್ಛೆ, ಆಯ್ಕೆ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಣಯದ ಅಧಿಕಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪುರುಷ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ಹೊರತಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸುವುದೇ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವೆನಿಸಿದ ಅಂದಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅಂದಿನ ಲೋಕನೀತಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಧೀಮಂತಿಕೆಯಿಂದ ಮೆರೆದಳು. ಅಂತರ್ಮುಖತೆ, ಚಿತ್ತೈಕ್ಯಗ್ರತೆ, ತಾಳ್ಮೆ, ಸಂಯಮದಂತಹ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಯೋಗಸಾಧನೆ ಹಾಗೂ ವಿರಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗಗಳು ಪುರುಷರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದು, ಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಿರಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಯೋಗಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಪಡೆದ ಸಿದ್ಧಿ-ಸಾಧನೆಗಳು 'ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧಿ'ಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಭಾವುಕತೆ, ಕೋಮಲತೆ, ಮಮತಾಮೂರ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿಸಿದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತ

ಸತ್ಯಗಳ ಅವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ನಿರ್ಭೀತ ಹೋರಾಟ, ದೃಢ ನಿರ್ಣಯ ಹಾಗೂ ವೈರಾಗ್ಯಸಿದ್ಧಿಯ ನಿದರ್ಶನಗಳಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಯಲಿಗಳೆದವಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಹೆಣ್ಣಿನ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಹೊಸ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ನಿಲುವು, ವಿವೇಚನೆ, ಆತ್ಮ ಸಮರ್ಥನೆಯ ಗುಣಗಳು ಅವಳನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಿಂತಕಳನ್ನಾಗಿಸಿವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ವಿವಾಹದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಇಹಕ್ಕೊಬ್ಬ ಗಂಡನೆ, ಪರಕ್ಕೊಬ್ಬ ಗಂಡನೆ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ವಿವಾಹ ಪ್ರಸಂಗದ ಸಂದಿಗ್ಧತೆ, ಲೌಕಿಕ ದಾಂಪತ್ಯದ ಹೇರಿಕೆಯ ಒತ್ತಡದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಅನುಭವಿಸುವ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಹಾಗೂ ನೋವಿನ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ದೃಢನಿರ್ಧಾರದೊಂದಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ಇಹಕ್ಕೂ ಹಾಗೂ ಪರಕ್ಕೂ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನನ್ನ ಗಂಡ ಎಂದು ರಾಜಾರೋಷವಾಗಿ ತನ್ನ ನಿಲುವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದಿನ ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿರಿಕೊಂಡು ನೋಡಿದಾಗ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಿಂದ ಇಂತಹ ವಿಭಿನ್ನ ಹಾಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಧ್ವನಿ ಹೊರಟಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ತನಗೆ ನೀಡಿದ ಅವಕಾಶ ಹಾಗೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ತ್ರೀ ಬದುಕಿನ ನೂತನ ಆಯಾಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರ ಸಾಧನೆ ಅನುರೂಪವಾದುದು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಅಕ್ಕಮ್ಮ, ಗಂಗಮ್ಮ, ಅಮುಗೆ ರಾಯಮ್ಮ, ರೆಮ್ಮವ್ವೆ, ಸಂಕವ್ವೆ, ಲಕ್ಕವ್ವೆ ಮೊದಲಾದ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರು ಜಾತಿಭೇದ ತೊರೆದು, ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯ ಕಾಣಿಕೆ ನೀಡಿ ಸ್ಥಾಪಿತ ಸಮಾಜದ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಜಾತಿ-ವರ್ಣ-ಲಿಂಗಭೇದಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನೆಗೊಳಿಸುವ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿದರು.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರ/ಕಾರ್ತಿಯರ ಪ್ರಚುರ ಪ್ರಭಾವದ ನಂತರ ಹದಿಮೂರು ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯರ ದಾಳಿಯಿಂದ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಉಚ್ಚಾಯ ಸ್ಥಿತಿ ಕಂಡರೂ ಉಪಲಬ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ಉಲ್ಲೇಖ ಹದಿನೇಳನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರ ಕಾಲದಿಂದ ಆರಂಭಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹರಿದಾಸ ಪರಂಪರೆಯ ಕವಯಿತ್ರಿಯರೂ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯ ಆಚಾರಗಳ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ ನೆರಳಲ್ಲೇ ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ದಾಸರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ, ಅದೇ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯನಿಷ್ಠ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದ್ದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ಪ್ರತಿಭಾ ರಚನೆಗಳೆಲ್ಲ ಕುಟುಂಬ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿ ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಗಿದುಹೋಗಿರಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕವಯಿತ್ರಿಯರಾಗಿ ಸಂಚಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಶೃಂಗಾರಮ್ಮ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. 'ಪೆಣ್ಣು ಪೆಣ್ಣೆಂದೇತಕೆ ಬೀಳುಗಳೆವರು ಕಣ್ಣುಕಾಣದ ಗಾವಿಲರು' ಎಂದು ಸಂಚಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ನುಡಿದಳು. ಸ್ತ್ರೀಪರವಾದ ಚಿಂತನೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಕೀಳಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ದನಿಯನ್ನು, ಸಮಾನತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ, ನಿಷ್ಕುರವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಶೃಂಗಾರಮ್ಮ 'ಪದ್ಮಿನಿ ಕಲ್ಯಾಣ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದಳು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಾರುವುದು ಕೃತಿಯ ಉದ್ದೇಶವಾದರೂ, ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಕಲ್ಯಾಣ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸದೇ, ಪದ್ಮಿನಿ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಿಸಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ ನಿಲುವಿಗೆ ಬದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ದ್ವಿತೀಯ

ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗಲಗಲಿ ಅವ್ವ, ಹೆಳವನಕಟ್ಟಿ ಗಿರಿಯಮ್ಮ, ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಭೀಮವ್ವ ಮುಂತಾದವರು ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಪಂಥದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಯಿತ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿರಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆ ಹಲವು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಿಂದ ಅವಮಾನಿತಳಾಗಿ ಜರ್ಜರಿತಳಾಗುತ್ತ ಬಂದ ಸ್ತ್ರೀ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಬೀರಿತು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ಪುನರ್‌ಶ್ರಮಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಾನ

ಆಧುನಿಕ ಯುಗದ ಆರಂಭದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ದೊರೆತರೂ ಅವು ಕಾರ್ಯಗತವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬರಬಲ್ಲವೇ? ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಸಂಶಯಗಳಿದ್ದವು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಪುರುಷರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಸುಧಾರಣಾವಾದಿ ಚಳವಳಿಯಿಂದ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಸತಿಪದ್ಧತಿ, ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ಮುಂತಾದ ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವುಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಸುಧಾರಣಾವಾದಿ ಚಳವಳಿಯು ಮಹಿಳೆಯರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ರಹದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿತು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಮಹಿಳೆಯ ಬದುಕು, ಆಲೋಚನೆಯ ಕ್ರಮ ಎಲ್ಲವೂ ಪುರುಷಾಧೀನವಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಹಿಳೆಯ ಬೌದ್ಧಿಕತೆಯೂ ಅಧೀನ ನೆಲೆಯದ್ದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಎದುರಿಸುವ ಸವಾಲುಗಳು ಸಂಕೀರ್ಣ

ಸ್ವರೂಪದಾಗಿದ್ದು, ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯಿಂದ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯದ ಮಾತಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದಿರುವ ಸಂಕೋಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕಿಯರಲ್ಲಿ ನಂಜನಗೂಡು ತಿರುಮಲಾಂಬ ಮತ್ತು ಆರ್.ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ ಮೊದಲಿಗಿರಬಹುದು. ಮಹಿಳೆಯ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಗಳಿಗೆ ಇವರ ಬದುಕು ಮಾದರಿಯಾಯಿತು. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೊದಲ ಲೇಖಕಿ ಶಾಂತಾಬಾಯಿ ನೀಲಗಾರ. ಅವರು ಮಹಿಳೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಗತ್ಯ ಎನ್ನುವುದಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಅಂತೆಯೇ ತಿರುಮಲೆ ರಾಜಮ್ಮ, ಬೆಳಗೆರೆ ಜಾನಕಮ್ಮ, ಕೊಡಗಿನ ಗೌರಮ್ಮ, ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ ಮುಂತಾದವರು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬಂದ ರೂಢಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಸಮುದಾಯ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬೇಕು ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾನತೆಯ ಸಮಾಜ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಧಿಸಿದರು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೇಲೆ ವಿಧಿಸಲಾದ ಹಲವಾರು ವಿಚಾರಗಳು ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮಗಾಗುತ್ತಿರುವ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಶೂನ್ಯತೆಯ ಭಾವ ತನಗಿದ್ದರೂ, ಇತರರ ಬದುಕನ್ನು ಹಸಿರಾಗಿಸುತ್ತಾ, ಎಲ್ಲರ ಬಾಳಿಗೆ ಬೆಳಕಾಗುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ತ್ಯಾಗ ನಿಜಕ್ಕೂ ದೊಡ್ಡದು. ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಅಡುಗೆ ಮನೆಯ ಸುಡುವ ಒಲೆಯ ಮುಂದೆ

ಕುಳಿತು ತನ್ನ ಕನಸು, ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವ, ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವ, ತನ್ನ ಕನಸನ್ನು ಅದುಮಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲರ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಕಾಣಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಮೀಸಲಾತಿ ನಿಯಮಗಳು, ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ಮಹಿಳಾ ಪೂರಕವಾದ ಚಳವಳಿಗಳಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿತರಾಗಿ ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾವ್ಯದ ಮುಖೇನ ಧ್ವನಿಯೆತ್ತಿದರು. ಪುರುಷ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಆಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ತರಬೇಕೆಂದೂ, ಸ್ತ್ರೀ ದಾಸ್ಯ ಸಂಕೋಲೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಬೇಕೆನ್ನುವ ಚಿಂತನೆ ಬಹು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಾನ

ಬದಲಾದ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ಪ್ರೇರೇಪಿತರಾದ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಯಸಿದರು. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮುದ್ದಣ ಮನೋರಮೆಯರ ಸರಸ-ಸಲ್ಲಾಪವುಳ್ಳ 'ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಸರಳವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯಿರಬೇಕೆನ್ನುವ ತನ್ನ ನಿಲುವನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಭಾರತೀಯರ ಜನಜೀವನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆಮೂಲಾಗ್ರ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಗೋಚರಿಸಿದವು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಂದಿಗಿನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಬದಲಾಯಿತು. ಈ

ಕಾರಣದಿಂದ ನವೋದಯ ಕವಿಗಳು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ರೀತಿ, ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಬದಲಾಯಿತು. ನವೋದಯದ ಕಾಲದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಅನುಕಂಪಪೂರಿತ ದೃಷ್ಟಿ ಉದಾರವಾದಿ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಕವಯಿತ್ರಿ ಬೆಳಗರೆ ಜಾನಕಮ್ಮನವರ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಲವಾರು ಭಕ್ತಿಗೀತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದರೊಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಾಜಮುಖಿ ಕವನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಕೇಂದ್ರಿತ ಆಶಯಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. 'ಕಸಕಿಂತ ಕಡೆಯಾಯ್ತೆ ಹೆಣ್ಣು ಜನ್ಮವು ನಿನಗೆ?' ಈ ಭಾರವ ಹೊರಿಸುವುದಕ್ಕೆ? ಲಂಚಕೋರನು ನೀನು, ವಂಚನೆಯ ಮಾಡಿರುವೆ ಮೃದುತನದ ಸ್ತ್ರೀ ವರ್ಗಕ್ಕೆ' ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಹೇರಿರುವ ತಾಯ್ತನದ ಒತ್ತಾಸೆಯನ್ನು ಜಾನಕಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣು ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲು ಎಂಬ ಸಂಕುಚಿತ ಭಾವನೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳು ಮಾತೃತ್ವವನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಿದರೆ ಜಾನಕಮ್ಮರಂಥ ಮಹಿಳೆಯರು ಹೆಣ್ಣಿನ ತಾಯ್ತನದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾ, ತಾಯಿಯಾಗಲೂ ಸಹ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಆಯ್ಕೆಯ ಅವಕಾಶವಿರಬೇಕೆನ್ನುವುದನ್ನು ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸಾರಿರುವುದು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಹಿಡಿದ ಕೈಗನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ನವೋದಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕುಟುಂಬದ ಆಸ್ತಿಯೆಂದು ಒಂದೆಡೆ ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡ ರೀತಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಇಟ್ಟ ಬಂಧನವೇ ಆಗಿದೆ.

ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಾನ

ಮಾರ್ಕ್ಸವಾದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಈ ಚಳವಳಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉದ್ದೇಶ, ಸ್ವರೂಪಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾದ

ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮೈದಾಳಿತು. ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರೋಷ ಮತ್ತು ಆವೇಶಗಳು ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. 'ಪ್ರಗತಿಶೀಲ' ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸಾಮ್ಯವಾದ, ಸಮತಾವಾದ, ಸಮಾಜವಾದಗಳು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರ ಭಾರದಿಂದಾಗಿ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವು ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಅಂಶಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹತ್ತಿಕ್ಕಲ್ಪಟ್ಟವರ, ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೇಲಾಗುವ ಶೋಷಣೆ ಹಾಗೂ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ, ಅವರಿಗಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾರದ ವಿಷಯಗಳು ಗದ್ಯದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಇತ್ತಾದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಗಮನ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋದಯದ ಕಾವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಕೃತಿಗಳ ಹಾಗೂ ಕೃತಿಕಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಾನ

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವು ನವೋದಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಪಂಥಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಎನ್ನುವಂತೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆಗೊಂಡು ಆ ಎರಡೂ ಪಂಥಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಿ ಹೊಸ ಧ್ಯೇಯದೊಂದಿಗೆ ಉದಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶೋಧನೆಯ ಪಂಥವಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ನವ್ಯ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಬಯಸಿದರು. ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ ವೈಪರಿತ್ಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂವೇದನೆಯ ಮೇಲೆ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಮೂಲಕ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಾಯಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಗಿನ ಅವರ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ, ಸಂಕೀರ್ಣವೂ ಆಗಿದ್ದರಿಂದ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ ಹಾಗೂ

ನೈಜತೆಯನ್ನು ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮ, ಲೈಂಗಿಕತೆ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಗೌಪ್ಯ ವಿಷಯಗಳು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣಗೊಂಡವು. ಮಹಿಳೆಯರು ನವ್ಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ಅಗಾಧ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದು ಈ ಕಾಲದ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲೆ ವಿಧಿಸಲಾದ ಹಲವಾರು ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿದ್ದ ಬಿಗುವಿನ ವಾತಾವರಣದ ನಡುವೆ ಕೆಲವು ಲೇಖಕಿಯರು ಸ್ತ್ರೀ ಕುರಿತಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಾಣಿ, ತ್ರಿವೇಣಿ, ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನ, ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮುಂತಾದ ಲೇಖಕಿಯರು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಸ್ತುವನ್ನಾಧರಿಸಿ ರಚಿಸಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ವಾಚಕ ಬಳಗದಲ್ಲಿ ನವ ಸಂಚಲನವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದವು.

ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಾನ

ತಳಸಮುದಾಯದವರು ಜಾತಿ-ವರ್ಗ-ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಶೋಷಿತರಾದರೆ ಮಹಿಳೆ ಈ ಮೂರನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ಪುರುಷ ವರ್ಗದಿಂದಲೂ ಶೋಷಿತಳಾದವಳು. ಈ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಮಹಿಳೆಯ ಕುರಿತಾದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಶೋಷಣೆಗಳನ್ನು, ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯ, ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕಗಳ ಮೂಲಕ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಸಮಾಜ ಬದಲಾವಣೆಯ ಆಶಯ ಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿದರು. ಬದಲಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಅಣಿಯಾದಳು. ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಮಹಿಳೆಯರಿಂದ ಕವಿತೆ ರಚನೆಗೊಂಡಿತ್ತಾದರೂ ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆ ಮಾಡುವ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಮಹಿಳೆ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು

ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪುರುಷಾಧೀನಳಾಗುತ್ತಾಳೆಂಬುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾ, ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಹುಡುಕಾಟ, ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಕುರಿತಂತೆ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳ ಕುರಿತು ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತೆರೆಯುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು.

ಹೀಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಗೆಗಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಅಲ್ಲಗಳೆದು, ಸಮಾನ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಸಂಘಟಿತರಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಾಜದ ಪ್ರಚಲಿತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಮದುವೆ, ಕುಟುಂಬದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೇರಿಕೆಯಾಗದೇ ಅನಿವಾರ್ಯವೂ ಆಗಿರದೆ ಆಯ್ಕೆಯ ವಿಷಯವಾಗಬೇಕು. ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ದುಡಿಮೆಯ ಪ್ರತಿಫಲದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಹಕ್ಕುಗಳಿರಬೇಕು ಮೊದಲಾದ ಅಂಶಗಳ ಕುರಿತು ಮಹಿಳಾ ಕೃತಿಗಳು ಸಮಾನತೆಯ ಸದಾಶಯ ಭಾವವನ್ನು ತಾಳುತ್ತವೆ.

ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸೀಮಿತ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ ನಿಲುವು ಹಾಗೂ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಹರಿಯಬಿಟ್ಟು ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ, ಪ್ರತಿಭಟನಾ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ತಾಳುವ, ಹೊಸ ಸಮಾಜವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಇಂತಹ ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಕೃಷಿಗೈಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಳೆ ಮುಚ್ಚುಮರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದ್ದು ಅವಳಿಗೆ ದೊರೆತ ಶಿಕ್ಷಣ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಬದಲಾದ ಆಧುನಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ. ಹೀಗೆ ಮಹಿಳಾ ವಿಮೋಚನೆ ಹೋರಾಟದ ಮಾರ್ಗ ಖಚಿತ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ದೇಜಗೌ. (2015). ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ. ಡಿ.ವಿಕೆ ಮೂರ್ತಿ.
- ಮುಗಳಿ ರಂ.ಶ್ರೀ. (2014). ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ. ಗೀತಾ ಬುಕ್‌ಹೌಸ್.
- ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್ ಎಲ್.ಎಸ್. (2013). ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ. ಸಪ್ನಾ ಬುಕ್‌ಹೌಸ್.
- ಶ್ರೀಮತಿ ಎಚ್.ಎಸ್. (2006). ಕನ್ನಡ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.